

Geschehen
in

Südkärnten

August 1959

● Am 11. 8. ist die erste Gruppe slowenischer Kinder aus Kärnten von ihrem Ferienaufenthalt am Meer zurückgekehrt. Die Kinder verlebten drei Wochen im modern eingerichteten Ferienheim in Savudrija (Jugoslawien), wo sie unter der Leitung ihrer Begleiter (3 Lehrerinnen) die Zeit mit Baden, Spielen und Ausflügen ausfüllten. Nach Rückkehr der ersten Gruppe (50 Kinder) ist die zweite Gruppe mit 60 Kindern ans Meer gefahren, welche ebenso in Savudrija untergebracht war und am 2. 9. heimgekehrt ist. Die Kinder sind von ihrem Ferienaufenthalt gesund und voll schönster Erlebnisse zurückgekehrt. Die Ferienaktion ermöglichte der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten in Zusammenarbeit mit dem Verband der Jugendfreunde Sloweniens.

● In der Nacht vom 14. zum 15. August wurde wiederum ein Attentat auf den Sitz der slowenischen Organisationen in Klagenfurt verübt, wo zum zweiten Male die zweisprachigen Aufschriften gewaltsam entfernt und entwendet wurden. Der Vorfall wurde sofort der Polizei gemeldet, doch sind die Täter bis heute unbekannt geblieben. Dies war nun schon der zweite Überfall auf den Sitz der slowenischen Organisationen in Klagenfurt, nachdem es in den letzten Jahren schon zu einer ganzen Reihe von Attentaten auf slowenische Institutionen, zweisprachige Aufschriften und einzelne Personen gekommen war, wobei jedoch in keinem einzigen Fall die „unbekannten Täter“ gefunden bzw. bestraft worden sind, obwohl es allgemein bekannt ist, in welchen Kreisen sie zu suchen wären. Der neueste gegen die Kärntner Slowenen gerichtete Überfall ereignete sich kurz vor Schulbeginn und war wohl als Abschreckungsmittel für jene Eltern gedacht, welche ihre Kinder zum zweisprachigen Unterricht anmelden wollten. In einer Psychose brutaler Gewaltanwendung ist es jedoch sehr zweifelhaft, ob es bei diesen Anmeldungen zu einer freien Entscheidung kommen könnte. Deshalb ist die Verantwortung der zuständigen Stellen umso grösser, wenn sie weiterhin dulden, dass unverantwortliche nationalistische Elemente mit Hetzerien und sogar mit Terrormassnahmen ungestraft gegen die Beruhigung im Lande ankämpfen und so eine gerechte und demokratische Lösung der Minderheitenfrage torpedieren.

● Am 23. 8. feierte der Slowenische Kulturverein „Edinost“ in Bleiburg sein 50-jähriges Bestandsjubiläum. Aus diesem Anlass wurde in der Turnhalle der Bleiburger Hauptschule eine gelungene Festveranstaltung organisiert, bei welcher in Anwesenheit zahlreicher Festgäste ein reiches Kulturprogramm abgewickelt wurde. Als Mitwirkende traten auf der Männerchor des Slowenischen Kulturvereines in Bleiburg, die vereinigten Männerchöre aus dem Jauntal unter ihrem Chorleiter Valentin Hartmann sowie die Betriebskapelle der Eisenwerke Ravne na Koroškem (Slowenien), welche schon am Vorabend auf dem Bleiburger Hauptplatz ein Platzkonzert gab. An der Veranstaltung nahmen ungefähr 700 Personen teil.

● Am 30. 8. gab es eine gut gelungene Grossveranstaltung in Suetschach im Rosental, wo der dortige Slowenische Kulturverein „Kočna“ ebenfalls sein 50-jähriges Bestandsjubiläum beging. In Anwesenheit von nahezu 800 Personen traten auf: der Männerchor des Slowenischen Kulturvereines „Kočna“, der Mandolinenchor des Slowenischen Kulturvereines „Bilka“ aus Ludmannsdorf, die vereinigten gemischten Chöre des Slowenischen Kulturverbandes (Chorleiter Paul Kernjak) in bunten Volkstrachten sowie der bekannte Sängerkor „France Prešeren“ aus Kranj, welcher für einen der besten Chöre Jugoslawiens gilt. — Die Gäste aus Kranj gastierten am selben Tag auch in Eisenkappel und Fürtitz, wo sie überall die sehr zahlreich erschienenen Zuhörer mit ihren hervorragenden Darbietungen restlos begeisterten.

Tujski promet letos posebno uspešen

Statistični podatki o letošnjem tujskem prometu v Avstriji navajajo, da so bile v tem letu zaznamovane nove rekordne številke, ki kažejo, da se ta panoga avstrijskega gospodarstva dobro razvija. Doslej so bili objavljeni samo podatki o mesecu juniju, vendar že ti kažejo močno naraščanje števila nočnin.

V juniju so v Avstriji našli skupno 4.225.710 nočnin, kar pomeni za 632.500 ali 18 % več kot lani meseca junija. Število nočnin domačinov se je dvignilo za 17 %, pri tujcih pa za 18 odstotkov.

Med zveznimi deželami se je posebno dobro obveljavila Koroška, ki je pri številu nočnin tujcev že prekosila Solnograško. Na prvem mestu je sicer Tirolska s 37,8 %, vendar ji na drugem mestu že sledi Koroška z 18,8 % in na tretjem mestu Solnograška z 18,5 %, dočim znaša delež Predarlške le 7,2 %. Pri nočninah domačinov pa vodi Nižja Avstrija z 28,6 %, Štajerska ji sledi z 20 %, Zgornja Avstrija z 19,6 % in Solnograška z 10,2 %.

Največ tujih obiskovalcev je bilo tudi junija iz Nemčije, namreč 75 odstotkov. Samo nočnin Berlinčanov je bilo 261.442, medtem ko so jih gostje iz Velike Britanije dosegli 189.685. Na naslednjih mestih pa so Nižozemska, Amerika, Švica in Francija.

Devizni dohodki iz tujkega prometa so v juniju znašali 618,9 milijona šilingov, kar je za približno 109,5 milijona več kot v istem času lani.

Podobno uspešno se je tujski promet razvijal tudi v juliju in je bilo število tujih turistov ter nočnin že samo na Predarlskem

za tretjino večje kot lani. Na Dunaju pa so julija meseca zabeležili posebno številan obisk gostov iz Amerike in je bil vsak četrty gost Američan. —

O uspešnem razvoju tujkega prometa poročajo tudi iz sosedne Jugoslavije, ki postaja iz leta v leto bolj privlačna za turiste iz vseh delov sveta. Vendar je zmogljivost turističnih naprav trenutno še omejena, zato so tudi v novem proračunu predvideli bistvene vsote ravno v ta namen in bodo 647 milijonov dinarjev porabili za izgradnjo novih hotelov (hotelov z garažami), 438 milijonov dinarjev pa za adaptacijo gostišč.

V letošnji sezoni beležijo v Jugoslaviji polno zasedena gostišča, posebno v obmorskih krajih bo dotok tujih turistov predvidoma trajal tja do pozne jeseni. Že v prvi polovici tega leta je obiskalo Jugoslavijo okoli 90.000 turistov več kot lani, njihovo število je znašalo 350.104 (lani 264.010). Med njimi je bilo največ Nemcev in Avstrijcev in tudi julija in zlasti avgusta je bilo v jugoslovanskih tujkoprometnih krajih opaziti največ obiskovalcev iz naše države ter iz Nemčije. Do konca junija je znašalo število avstrijskih turistov 127.962 (v istem obdobju lani 92.032), število nemških turistov pa se je dvignilo od 71.085 na 100.121. Bistveno se je povečal dotok turistov tudi iz Francije, Švice, Švedske, Anglije, Italije in drugih držav.

Sorazmerno s številom turistov je narasel tudi dotok deviz, ki je v prvi polovici lanskega leta dosegel nekaj nad 659 milijonov, letos v prvih šestih mesecih pa okoli 900 milijonov.

Mednarodni vinski sejem v Ljubljani

V nedeljo bo na Gosporaskem razstavišču v Ljubljani zaključen V. mednarodni vinski sejem, ki ga je prejšnji petek v navzočnosti številnih domačih in tujih predstavnikov odprl pomočnik državnega sekretarja za kmetijstvo FLRJ Milun Ivanovič. Otvoritvene slovesnosti jubilejnega sejma se je udeležil tudi avstrijski konzul dr. Krah, Koroško pa je zastopala delegacija frgovinske zbornice pod vodstvom njenega predsednika dr. Pfrimerja.

Mednarodni vinski jesem v Ljubljani pridobiva iz leta v leto večji pomen in ugled v svetu. Posebno letošnja udeležba kaže, da se je uspešno uveljavil v vseh deželah, ki so pomembnem producent vina, saj sodeluje na razstavi 15 držav z nad 520 ocenjenimi vzorci vin in drugih alkoholnih pijač ter 52 ocenjenimi vzorci embalaže za vino in druge alkoholne pijače.

Prvi del vinskega sejma je tudi letos predstavljala cenitev vinskih sort in vzorcev embalaže, ki sta jo izvedli strokovni komisiji, v kateri so bili zastopani priznani strokovnjaki iz raznih držav. Skupno je bilo ocenjevalnim komisijam predloženih 568 vzorcev vin, od katerih pa jih je komisija odklonila 44; vzorcev embalaže pa je bilo skupno 97 iz 14 držav, vendar jih je komisija ocenila le 42. Končno sta komisiji podelili 146 zlatih, 349 srebrnih in 29 bronastih medalj za vina ter 28 amfor in 40 diplom za steklenice; prvič pa so letos podelili tudi 9 naslovov „Šampion 1959“, kar pomeni priznanje najboljšemu vinu.

V kitajskem gospodarstvu nekaj ni v redu

Pred nedavnim je zasedal plenum CK KP LR Kitajske, ki se je v glavnem bavil z vprašanji gospodarstva. Na tem zasedanju so sklenili važne spremembe za gospodarstvo, kar je v političnih krogih izzvalo precejšnje presenečenje. Med drugim so na plenumu za tretjino zmanjšali lanske uradne rezultate o kmetijski proizvodnji, letošnje kmetijsko pridelovanje pa skoraj za polovico. Posebno je iznenadil sklep o zmanjšanju načrtov, ki so bili poprej po-

Največji uspeh je pri ocenjevanju zabeležila Jugoslavija, ki je prejela za svoje vinske sorte 76 zlatih, 191 srebrnih in 27 bronastih medalj ter vseh devet naslovov „Šampion 1959“, za steklenice pa 9 amfor in 15 diplom. Lep uspeh na ljubljanskem vinskem sejmu je dosegla tudi Avstrija, ki je za svoja vina prejela 2 zlati, 16 srebrnih in 1 bronasto medaljo, za embalažo pa 2 diplom in 2 amfori. Med ostalimi udeleženci so prejeli: Avstralija 12 zlatih in 28 srebrnih medalj ter 2 diplom in 1 amfor; Ciper 4 zlate, 17 srebrnih in 1 bronasto medaljo ter 2 diplom in 2 amfor; Francija 4 zlate in 17 srebrnih medalj ter 4 diplome in 3 amfore; Grčija 3 zlate medalje in 1 diplom in 1 amfor; Italija 6 zlatih in 15 srebrnih medalj ter 3 diplome in 3 amfore; Izrael 1 zlato in 2 srebrni medalji; Mehika 3 srebrne medalje ter 2 diplom in 2 amfor; Južna Afrika 4 zlate in 1 srebrno medaljo; Nemčija 7 zlatih in 30 srebrnih medalj ter 1 diplom in 1 amfor; Portugalska 8 srebrnih medalj in 1 diplom in 1 amfor; Španija 2 zlati in 1 srebrno medaljo ter 1 diplom in 1 amfor; ZDA 5 srebrnih medalj in Anglija 4 diplome ter 1 amfor.

Sestavni del mednarodnega vinskega sejma v Ljubljani je tudi vinska poskušnja, ki vsako leto pritegne veliko število obiskovalcev iz vseh delov Jugoslavije in ostalega sveta. Med številnimi obiskovalci so bili tudi najvišji predstavniki republiških in zveznih oblasti.

stavljeni za posamezne panoge gospodarstva in industrije. Tako je bil na primer načrt o pridelovanju bombaža zmanjšan od 5 na 2,5 milijona ton, načrt o proizvodnji jekla pa od 18 na 12 milijonov ton.

Omenjene sklepe komentirajo s tem, da so na merodajnih mestih uvideli nerealnost prvotnih načrtov in so morali biti razlogi in notranje težave brez dvoma zelo velike, da se je vodstvo partije odločilo za tako drastične ukrepe.

Letos 13. otroška doklada

Dočim je bila lani izplačana poleg običajnih mesečnih otroških doklad le polovična 13. otroška doklada, je bilo letos z novelizacijo tozadavnega zakona predpisano, da se izplača cela 13. otroška doklada. V tej zvezi tudi pokojninski zavarovalni zavod za delavce v Grazu s pose-

no okrožnico opozarja, da velja letos prvič polna 13. otroška doklada kot posebna doklada, ki jo bodo štajerski in koroški delavski rentniki prejeli že z rento za september. Zavarovalni zavod poudarja, da bo 13. otroška doklada samo na Koroškem in Štajerskem zahtevala 1.704.735 šilingov dodatnih stroškov.

PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — Iz ameriške vladne palače poročajo, da je ameriški zasebni kapital, naložen v tujini, v preteklem letu dosegel vsoto 40 milijard dolarjev, kar je za 4 milijarde več kot leta 1957. Samo v zahodnoevropskih državah so Američani naložili lani 7 milijard in 800 milijonov dolarjev, par pomeni za celo milijardo več kot leto poprej.

Pariz. — Francoski novinar Michael Bosquet, ki je mesec dni preživel v Jugoslaviji, je objavil zdaj že drugo reportažo o svojih vtisih v Jugoslaviji v uglednem pariškem tedniku „Expres“. V svoji drugi reportaži piše francoski novinar zlasti o jugoslovanski gospodarski politiki in poudarja, da je delavsko samoupravljanje omogočilo Jugoslaviji, da ustvari izkušnje, katerih pomen in vrednost presega njene meje.

Moskva. — V nekem sovjetskem institutu za polet s „sputniki“ v vesoljstvo pripravljajo za tak polet 10 posebej izbranih živali, katerih obnašanje bodo spremljali in prenašali na Zemljo s televizijo. — Prav tako so v Sovjetski zvezi objavili, da bodo v doglednem času, pravijo, da kot uvod v obisk predsednika Hruščeva v Ameriki, izstrelili v vesolje raketo, v kateri se bo nahajal človek.

Dunaj. — Uradno je bilo sporočeno, da bo zvezni prezident dr. Schärff v času od 5. do 15. oktobra bival na uradnem obisku v Sovjetski zvezi, kamor ga je svoječasno povabil predsednik prezidija vrhovnega sovjeta Vorosilov. Prvotno je bil obisk predviden za mesec maj, zaradi volitev pa je bil preložen na poznejši čas.

London. — Voditelja britanskih laboristov Gaitskell in Bevan sta trenutno na obisku v Sovjetski zvezi in ju bo danes sprejel tudi predsednik sovjetske vlade Hruščev. Oba britanska politika sta ob svojem prihodu v Sovjetsko zvezo izjavila, da sicer nista člana britanske vlade, vendar upata, da bodo njuni razgovori s sovjetskimi voditelji prispevali k izboljšanju odnosov med obema državama ter k boljše razumevanju med obema narodoma.

Alžir. — Francoski predsednik De Gaulle je med svojim obiskom v Alžiru, kjer je proučeval trenutno stanje, izjavil, da je prvenstvena naloga in glavni cilj francoske politike v Alžiru „pomiritev“, potem pa bo tudi za to deželo nastopila nova era, ki se je za Francijo že pričela. Hkrati pa v Parizu poudarjajo, da je za Alžir možna samo „francoska“ rešitev, ker bi bil brez Alžira ogrožen tudi obstoj Francije. Alžirsko prebivalstvo o takih obljubah ni preveč navdušeno, ker so le preveč v protislovju z uničevalno vojno, ki jo Francija vodi proti domačemu ljudstvu, katero hoče živeti samostojno in v svobodi.

Paračin. — Ob koncu zadnjega tedna je bil v Paračinu zaključni festival graditeljev avtomobilske ceste Paračin — Niš. Na festivalu graditeljev avtoceste „Bratstva in enotnosti“ je sodelovalo okrog 1000 mladincev in mladink v raznih umetniških, športnih in tehničnih tekmovanjih, v zaključnem mimohodu pa je nastopilo okoli 7000 mlad.h graditeljev. Dvodnevne prireditve v Paračinu so bile zaključene z veličastnim ognjemetom.

Dunaj. — Obrambno ministrstvo sporoča, da bo s 1. oktobrom vpoklicanih k vojakom 17.000 pripadnikov letnika 1940 ter posamezniki starejših letnikov, ki še niso izpolnili vojaške obveznosti.

Bozen. — V soboto so se v Bozenu s kresovi pričele zaključne proslave letošnjega jubilejnega leta v spomin na osvobodilne boje leta 1809. V nedeljo pa so priredili zaključno parado „tirolskih strelcev“ iz vseh delov Južne Tirolske. Proslave so se udeležili tudi številni zastopniki iz Avstrije, med njimi državni sekretar Gschnitzler in tirolski deželni glavar Tschiggfrey, iz Nemčije pa je prišel bivši minister Müller.

Pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja je navdušil naše ljudstvo od Pliberka do Zile

OBJAVA

Državna realna gimnazija za Slovence
v Celovcu sporoča:

Od 3. septembra 1959 so uradne ure vsak dan od 10. do 12. ure v poslopju Državne realke, Lerchenfeldgasse 22, 2. nadstropje, soba 65.

V tem času lahko prijavite svoje otroke za sprejemne izpite.

V ponedeljek, dne 14. 9. 1959 so ponavljalni izpiti, začetek ob 8. uri.

V torek, dne 15. 9. 1959 so sprejemni izpiti za vse razrede.

V sredo, dne 16. 9. 1959 je v času od 14. do 16. ure vpisovanje v vse razrede.

V četrtek, dne 17. 9. 1959 je ob 9. uri začetna služba božja in ob 13.25 uri prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

Esperanto — jezik sporazumevanja med narodi

Na letošnjem 44. mednarodnem kongresu esperantistov v Varšavi, o katerem smo v našem listu že poročali, so sklenili, da se bodo vsi borili za to, da bi vsi narodi govorili en jezik — jezik miru in bratstva med narodi.

Jezik esperanto je močno razširjen tudi v sosedni Jugoslaviji. Samo v Sloveniji ima Zveza esperantskih društev 2300 organiziranih članov, med katerimi je tretjina mladine. S svojimi publikacijami in drugimi pripomočki oskrbuje zveza 35 šol, kjer poučuje esperanto kot neobvezen predmet; poleg rednega pouka pa imajo še dopisno šolo s sedežem v Ljubljani.

Zveza esperantskih društev Slovenije ima tudi lastno založbo, kjer tiskajo učbenike, slovarje in leposlovne knjige. Zdaj je izšla strokovna knjiga o problematiki poučevanja v šolah v zvezi z izvenšolsko dejavnostjo. Knjiga vsebuje predavanja priznanih domačih in tujih pedagogov in prosvetnih delavcev. Poleg tega pa prireja zveza razne druge prireditve in je imela letos več seminarjev v Kranjski gori in v Lescah.

O tem, da si je esperanto kot mednarodni jezik utrl pot v širni svet, priča tudi dejstvo, da je resolucijo v korist širjenja esperanta sprejel tudi UNESCO na svojem zasedanju leta 1954, poleg tega pa je združenje esperantistov postalo konzultativni član UNESCA.

Svojo letošnjo jesensko konferenco bodo imeli esperantisti Slovenije 5. in 6. septembra v Velenju, najmlajšem slovenskem mestu, ki je bilo popolnoma izgrajeno po drugi svetovni vojni. Ob tej priložnosti bo v Velenju tudi pestra kulturna prireditev, izložbena okna v mestu pa bodo opremljena z esperantskimi knjigami.

Minulo nedeljo so bili na nogah skoraj vsi prijatelji in ljubitelji zborovskega petja od Pliberka daleč tja gor v Zilo. Z vseh strani — iz kapelskih grap in prostrane Podjune, iz Sel in Slovenjega Plajberka, iz vseh strani Roža in Gur tja do bregov Vrbskega jezera, iz Celovca in Beljaka in daleč gor od Zile — so prihajali ljudje na koncerte pevskega zbora „France Prešeren“ iz Kranja. Ni jih motilo negotovo, deževanje nagnjeno vreme. Na stotine ljudi je prihitelo tako v Železno Kaplo in v Zmotiče, kakor tudi v Sveče, kjer je SPD „Kočna“ istočasno slavilo petdesetletnico svojega obstoja. Prišli so, da slišijo slovensko pesem, zapeto iz grl pevskega zbora, ki velja širno Jugoslavije za enega najbolj priznanih pevskega zborov Slovenije. Slišali so jo in bili so srečni in navdušeni, kot redko na kakšnem koncertu.

Pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja, ki ga je na turnejo v naše kraje povabila Slovenska prosvetna zveza, je bil deležen zares prisrčnega sprejema našega ljudstva. Je pa to tudi zbor, kateremu podobnega redko kdaj srečamo in slišimo. To je zbor, kjer vsaka pevka in vsak pevec do podrobnosti obvlada umetnost petja. Čeprav ga sestavljajo izrecno le delavci in nameščenci kranjskih tovarn in podjetij, ga skoraj ni moč ločiti od zbora poklicnih pevcev. Izvežbanost in sposobnost zbora najbolj kaže dejstvo, da je od skupnega zbora 82 pevk in pevcev na nedeljskih koncertih petela le dobra polovica, da pa tudi najstrožji glasbeni kritik pri 20 pesmih ne bi mogel ugotoviti kakršnekoli pomanjkljivosti. Vsaka pesem je bila živa in doživeta tako po besedilu, kakor tudi po melodiji in harmoniji in vsaka je prevzela naše ljudstvo, katerega navdušenost in aplavzi so se proti koncu prelili v zamaknenost še dolgo časa po končanem koncertu.

Težko je reči, katera pesem je bila najlepša in katera je najbolj dopadla. Navdušeni smo bili nad vsemi, nad narodnimi in umetnimi kakor tudi nad modernimi in onimi iz venča makedonskih. Dirigent Peter Lipar je pokazal, kaj zna sam in kaj zna spraviti iz svojega zbora ne le pri svojih kompozicijah umetnih in modernih in pri priredbah narodnih pesmi, temveč tudi pri onih od R. Simonitija, E. Adamiča, A. Foersterja, D. Bučarja, K. Pahorja, Fr. Venturinja, U. Vrabca in St. Mokranjca. Z vsemi je naše ljudstvo navdušilo in povsod je moral ponavljati in dodajati k sporedu nove pesmi.

Čeprav ni moč v tem priznanju deliti med zbori, ne med ženskim in moškim in tudi ne med mešanim, je le treba posebej ome-

niti njegove odlične soliste, katerih je bilo kar 10 po število. S svojimi solo-vložki so Černe Ivanka, Poljanec Marta, Primožič Justina in Jerman Stana, med moškimi pa Gabrič Franc, Feldin Franjo, Bemčan Zmago, Bajd Niko, Sirk Pavel in Trškan Jakob dali krono tako mehki milini in prisrčnosti pesmi ženskega zbora kakor tudi mogočnim akordom umetnih in modernih ter razigrano poskočnim vižam narodnih pesmi, ki sta jih pela moški in mešani zbor.

Pevski zbor „France Prešeren“, ki nas je v nedeljo tako osrečil, nam je pustil tudi bogat zaklad svojih pesmi. V ponedeljek je namreč radio Celovec posnel 19 njegovih pesmi, ki jih bomo po želji vsak čas lahko spet slišali.

Naši dragi gostje iz Kranja so svojo turnejo začeli v Železni Kapli, kjer so jih kapelska dekleta po svoji navadi sprejela s šopki nagelna in rožmarina in kjer jim je izrekel dobrodošlico tajnik Slovenske prosvetne zveze. Po počastitvi SPD „Kočna“ v Svečah s svojimi pesmimi in z lepim darilom so imeli zvečer še koncert v Zmotičah. Povsod so za slovo zapeli Prešernovo Zdravljico, v Zmotičah pa so morali dodati še Tam, kjer teče bistra Zila, Jenkovo Zdravljico in Bolan mi leži. Po kosilu v hotelu „Korotan“, kjer so tudi še prepevali, so se na poti domov v ponedeljek ustavili še v Velikovcu, kjer je predsednik Mestnega ljudskega odbora Kranj, Franc Puhar, ki je zbor spremljal na turneji, položil venec na grob 83 partizanov v St. Rupertu, zbor pa je zapel pesmi Partizanovo slovo in Kot žrtve ste padli v borbi za nas.

Dolgo bodo zveneale melodije nedeljskih

koncertov po naših vaseh, dolgo bodo našli pevci in ljudje ob Zili in Dravi govorili o pevskega zbora „France Prešeren“ iz Kranja, ki je prinesel redkokdaj doživeto lepoto slovenske pesmi in visoko raven zborovskega petja. Zato smo jim za njihov obisk iz srca hvaležni vsi, ki smo jih slišali. Vsi pa nosimo po teh koncertih v sebi utrjeno zvesto, da moramo napraviti vse, da bomo ustvarili pogoje za doživljanje višine slovenske kulture tudi naši mladini, predvsem pa šoloobveznim otrokom, kakor je to poudaril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter v svojih poslovnih besedah v Zmotičah, ko je dejal:

Visoko raven slovenske kulture so nam pokazali predragi gostje iz Kranja in to kulturo hočemo gojiti in ohraniti tudi naši mladini, zato se moramo potruditi vsi, da bodo naši otroci že v šoli spoznali lepoto materine govornice, zato moramo vložiti vse sile, da bo čim več otrok prijavljenih k dvojezičnemu pouku. Tudi danes smo videli, da tu in onstran meje živi isto ljudstvo, ki govori isti jezik in poje iste pesmi, zato tega ljudstva tudi meje ne morejo ločiti, kajti vsi se zvesto priznavamo k skupni kulturi, kulturi slovenskega naroda. Tistim ljudem na Koroškem, ki pravijo, da nas ni in nas hočejo že ugotavljati s ponovnim plebiscitom, pa povejmo: Pridite na naše prireditve in videli boste, da smo že tu, da živimo v Podjunu, v Režu in ob Zili ljudje, ki ljubimo naš slovenski jezik in slovensko pesem, ki pa hkrati spoštujemo tudi kulturo sosednega in drugih narodov!

Kaj pripravlja celovško mestno gledališče?

Pred dnevi je celovško mestno gledališče objavilo svoj spored za prihodnjo prosvetno sezono. Po tem sporedu bomo v gledališkem letu 1959/1960 v celovškem mestnem gledališču poleg iger ali dram in operet videli in slišali par lepih oper, ki jih bo uprizorilo gledališče samo. Poleg tega so predvidena tudi gostovanja malega gledališča iz Milana, dunajskega Burgtheatra ter deželni gledališči iz Salzburga in Linza.

Med osmimi operami, ki jih predvideva spored, so Beethovnov „Fidelio“, Verdijeva „Aida“, Mozartov „Beg iz seraila“, Wagnerjev „Lohengrin“ in Haydnov „Svet na luni“.

Od operet, katerih je predvidenih deset, so v sporedu navedene med drugimi

Leharjev „Peganini“, Straussov „Ciganski baron“ in „Valčkov sen“, Offenbachova „Lepa Helena“, Dostalova „Madžarska svatba“ in M'locker-Kattigov „Gasparone“.

Največ prostora je celovško gledališče v prihodnji sezoni odmerilo dramam ali igri. Med 19 komadi ima poleg Schillerjeve „Kabala in ljubezen“ in Shakespearove „Mera za mero“ predvidene še Puškinovo-Novotnjevo „Poštar“, Nestroyjevo „Usodno pustno noč“, Sarterjevo „Umazane roke“, Anouilhovo „General Quixotte“, Verneuilova „Gospa Vidal“ in Hayesovo „En dan kot vsi drugi“.

Med gostovanji sta predvidena Goldonijev „Sluga dveh gospodov“, ki bo uprizorjen po Malem milanskem gledališču, in Osbornov „Pogled nazaj v jezi“, ki ga bo igralo deželno gledališče iz Salzburga.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

Razvoj po 10. obletnici Pariškega sporazuma

12. junija 1958: Uradno glasilo DC objavi odpoklic pokrajinskega tajnika stranke v Bozenu Ameriga Finata, razpust pokrajinskega odbora in postavitve komisarja v osebi prof. Lidije Menapace proti ostrim protestom Italijanov v Bozenu.

12. junija 1958: Rimska vlada zavrne „Deželni stavbeni red“ za bozensko pokrajino.

13. junija 1958: V rimskem parlamentu se sestane „Mešana frakcija“, ki jo sestavljajo 6 republikancev, 3 poslanci SVP in en poslanec „Union Daldotaine“ iz Aoste.

Dr. Toni Ebner postane njen tajnik.

16. junija 1958: Rimska vlada zavrne pokrajinski zakon o imenovanju generalnega sekretarja deželne uprave za Južno Tirolsko, ki naj bi imel dalekosežna pooblastila.

17. junija 1958: Rimska vlada zavrne pokrajinski zakon o poimenovanju krajev in cest, ki ga je sklenil pokrajinski deželni zbor v Bozenu.

19. junija 1958: Ustavno sodišče Italije zavrne priziv rimske vlade proti imenovanju komisarja za južnotirolske elektrarne po deželnem glavarju dr. ing. Puppju.

21. junija 1958: Občni zbor združenja hotelarjev in gostincev Južne Tirolske, ki združuje 554 obratov z 18.470 posteljami, široko obravnava probleme tujskega prometa

in gostinstva Južne Tirolske ter zahteva podporo države, Avtonomnega področja in dežele za svojo važno gospodarsko panogo.

23. junija 1958: Porotno sodišče v Tridentu po devetdnevem procesu zniža v prvi instanci izrečene obsodbe proti južnotirolskim „dinamitistom“.

25. junija 1958: Sekretar DC Amintore Fanfani prevzame od državnega predsednika Italije Gronchija nalog za sestavo nove vlade.

27. junija 1958: Designirani ministrski predsednik Fanfani razgovarja s senatorjem dr. Karlom Tinzlom in poslancem dr. Tonijem Ebnerjem o vprašanjih Južne Tirolske in stališču SVP do nove vlade.

28. junija 1958: Osmi kongres „Federalne unije evropskih narodnostnih skupin“ v Innsbrucku objavi resolucijo, v kateri obžaluje prepoved kongresa v Južni Tirolski s strani italijanske vlade v Rimu, izraža zaskrbljenost nad razvojem v tej deželi in želi po popolni izvedbi Pariškega sporazuma ter ugotovi, da more samo resnična deželna avtonomija za Južno Tirolsko zavarovati nemški manjšini obstoj na domači zemlji. V tem smislu pooblašča svoje organe za intervencijo pri pristojnih vladah.

Tirolski poslanec dr. Aloys Oberhammer

129

(OVP) na tem kongresu izjavlja: „Danes živijo slovenska, madžarska in hrvatska narodnostna skupina v naši državi (Avstriji) v popolni enakopravnosti... Slovenci imajo vse jezikovne in kulturne pravice, v Celovcu je bila ustanovljena slovenska srednja šola.“

28. junija 1958: Udeleženci kongresa „Federalne unije evropskih narodnostnih skupin“ posetijo Južno Tirolsko, kjer jih pozdravijo na slavnostnem kosilu predstavniki SVP. Predsednik SVP dr. Silvij Magnago referira o vprašanjih Južne Tirolske. Udeleženci lahko nemoteno in svobodno potujejo po Južni Tirolski in si ogledajo po želji vse pogoje, v katerih živi nemška manjšina, ne da bi jih pri tem ovirala ali nadzirala italijanska oblast. Tudi kongresa se udeležujejo izmenoma predstavniki SVP, podpredsednik SVP dr. Friedl Volgger mu deloma celo predseduje.

1. julija 1958: Avstrijski državni sekretar prof. Gschnitzer sporoči, da so avstrijsko-italijanska pogajanja dospela do obravnavanja vprašanja Južne Tirolske.

3. julija 1958: V procesu proti „dinamitistom“ pogojno obsojeni južnotirolski Nemec Anton Gritsch pobegne preko meje v Avstrijo in zaprosi tam za politični azil.

3. julija 1958: „Alto Adige“ objavi poročilo o posvetovanjih socialdemokratov bozenske pokrajine in Trentina, ki zahtevajo garancije za možnosti dela in življenja italijanskih delavcev v Južni Tirolski ter kon-

trola izvajanja avtonomije v njihovo zaščito ob istočasnem upoštevanju pravic narodne manjšine.

4. julija 1958: „Frankfurter Allgemeine Zeitung“ objavi pod naslovom „boljše podnebje v Južni Tirolski“ članek z opisom in analizo vprašanj te dežele ter napoveduje izboljšanje razmer po uditvi nove vlade.

6. julija 1958: Italijanske varnostne oblasti v Sterzingu (Vipiteno) zaplenijo filmski trak nemškega „Südwestfunk-a“, namenjen nemški propagandi o Južni Tirolski.

8. julija 1958: Generalni tajnik „Avstrijske Lige za Združene narode“ napove posebno spomenico združenja o vprašanjih Južne Tirolske.

9. julija 1958: Italijanski ministrski predsednik Fanfani v svoji vladni izjavi napove, da bo nova vlada pohitela z odobritvijo izvedbenih določil za statut o avtonomiji področja Trentino — Tirolsko Padižje. Popolno delovanje ustanov in avtonomije bo služilo vključenju manjšine nemškega jezika v državno celoto, ko bo mela sigurnost, da je zavarovan njen posebni narodnostni značaj z lojalnim izvajanjem med De Gasperijem in Gruberjem sklenjenega sporazuma. Napovedano in sedaj bližnje srečanje med znanjima ministroma Italije in Avstrije bo obravnavalo tudi z izvajanjem tega sporazuma povezana vprašanja ter premostilo v duhu sodelovanja in medsebojnega razumevanja vse sporne točke.

(Se nadaljuje)

Rož je praznoval

Proslava 50-letnice SPD „Kočna“ v Svečah

Pravi praznik je bil za Rož in Rožane, ko je SPD „Kočna“ v Svečah v nedeljo praznovalo svoj zlati jubilej. Blizu 800 ljudi se je zbralo na Ukelnovem vrtu, navzoči so bili zastopniki iz sleherne rožanske občine od Glinj pa gor do Ledine in Pečnice ter z Gur od Št. Ilja do Radiš; med njimi pa še mnogi iz raznih drugih krajev. Praznik kulture je bil, ki ga je naše ljudstvo dostojno proslavilo, zavedajoč se neprecenljivega pomena naših prosvetnih družtev v zadnjem polstoletju ter važne vloge, ki jo bodo ta društva morala igrati tudi v bodoče.

Ko je tamburaški zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova pod vodstvom Foltija Kapusa zaigral uvodne melodije, je predsednik jubilejskega društva Peter Sotovia med navzočimi posebej pozdravil zastopnika generalnega konzulata FLRJ v Celovcu konzula Pendžiča in vicekonzula Barboriča, nadalje župana mesta Kranj Puharja in kranjski pevski zbor „France Prešeren“ z dirigentom Liparjem, predsednika SPZ in ZSO dr. Zwitterja, Jako Beguša kot edinega še živečega ustanovnega člana „Kočne“ ter druge predstavnike. Okrajni glavar dr. Marko pa se je oprostil in je želel prireditvi popoln uspeh. Pozdravne besede je spregovoril tudi zastopnik sosednega SPD „Svoboda“ v Št. Janžu Lapuš, ki se je spomnil tradicionalnih tesnih vezi med prosvetaši spodnjega Roža ter društvu želel mnogo uspeha tudi pri bodočem delu.

Kljub skrajno negotovemu vremenu in precejšnjemu mrazu so navzoči z zanimanjem in navdušenjem spremljali pestri spored, v katerem so še nastopili obnovljeni moški zbor SPD „Kočna“ pod vodstvom prof. Fainiga, skupina rožanskih deklic v lepih nošah s petjem in plesi, združeni mešani zbori SPZ (v slikovitih narodnih nošah) s pevovodjo Pavlom Kernjakom ter kot posebno presenečenje pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja pod vodstvom dirigenta Petra Liparja; vmes pa so marljivo igrali bilčovski tamburaši.

Slavnostni govor je imel Blaž Singer kot dolgoleten aktiven član SPD „Kočna“ v Svečah. Obširno je orisal 50-letno zgodovino jubilejskega društva, ki je kot vsa ostala naša prosvetna društva „izobraževala in vzgajala ter sejalo po naših vaseh zlata vredno seme omike, strpnosti, razumevanja in medsebojnega spoštovanja“. Spomnil se je pionirjev prosvetne dejavnosti v teh krajih, ki so tudi v mladi generaciji utrjevali zavest, da moremo biti značajni le, če ljubimo in spoštujemo materino

govorico, če ostanemo zvesti narodu, zvesti naši besedi in pesmi ter se zavzemamo za mir in enakopravne odnose med narodi. Spomnil pa se je tudi prosvetašev, ki so za naše narodne in kulturne ideale žrtvovali svoja življenja v času, ko nas je naci-zem obsodil na smrt: tistih, ki so kot anti-fašisti in partizani padli v boju proti tujemu nasilju in onih, katerih življenjska pot se je končala v gestapovskih zaporih in taboriščih, kajti „njihova žrtev nas opominja in bodri, da ostanemo zvesti temu, za kar so se oni borili.“ Ob koncu je govornik še poudaril:

Mi nikdar nismo ogrožali sosednega naroda ter njegove kulture, nikdar nismo vdrali v njegove domove, da bi mu odtujevali mladino in sramotili govorico; tega tudi nikoli ne bomo delali, ker smatramo to za nekulturno početje. Ko ugotavljamo naš doprinos h kulturni rasti Koroške, potem

moramo povedati, da je naše delo bilo in je knjiga ljubezni. Odpri jo, domovina, da boš spoznala, kdo je tvoj zvesti sin. Dali smo vse, kar smo imeli, kaj naj bi še dali, da boš, domovina, ravnala z nami, kakor je navada v kulturnem svetu! Ne bij naših otrok v lice, kot si bila nas, ker smo bili Slovenci. Naj bo šola ena in skupna za vse otroke, naj se v njej vsi učijo obeh jezikov, ker le tako bo omogočeno medsebojno sporazumevanje in enakopravno sožitje. Domovina, otresi se zatohle prefeklosti in zagotovi nam enakopravnost in enakopravnost našega jezika v vsakdanjem življenju, ker to je jezik kulturnega naroda, jezik ljudstva, ki že dolgih tisoč let živi na tej zemlji!

Slovenska prosvetna zveza je ob tej priložnosti odlikovala vrsto posebno požrtvovalnih članov SPD „Kočna“ z Drabosnjakovim priznanjem in jim s tem izrekla zahvalo za njihovo nesebično delo v korist društva in slovenske prosvete na Koroškem. Vodja kranjskih pevcev pa je društvu poklonil lovorjev venec in sliko in Slovenski prosvetni zvezi krasen šopek gorenjskih nageljnov.

Bilčovs

Naše Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ je 22. in 23. avgusta priredilo izlet za svoje aktivne člane. 38 delavnih društvenih igralcev, pevcev in tamburašev se je odpeljalo v Jugoslavijo, da si vsaj malo ogledajo življenje ob Jadranskem morju.

Z avtobusom celovške poštne direkcije, ki ga je vodil naš domačin g. Miha Andrejaš, smo se po kratkih formalnostih na meji vozili skozi Ljubljano v Postojno, vendar si zaradi skopo odmerjenega časa nismo mogli ogledati svetovno znane jame, marveč smo pot nadaljevali do Opatije. Prva

Ziljsko štehvanje

z Rejom pod lipo

bo v nedeljo, dne 13. septembra ob 14. uri v Zahomcu.

Igrajo: Veseli planšarji

želja je seveda bila, da se ohladimo v vodi, zato smo se do poznih popoldanskih ur zadržali na obali. Pozneje smo si ogledali še reško pristanišče in se nato odpeljali proti Kočevju.

V Kočevju nas je pozdravil glavni direktor državnega posestva tov. Nace Na-

gode. Nastanili smo se v lepem novem hotelu „Pugled“, kjer smo tudi večerjali in nato ob zvokih godbe in pesmi preživeli še lepe ure v družbi prijaznih domačinov.

Naslednjega dne smo si najprej ogledali mesto, med drugim tudi lepo cerkev, kjer smo ugotovili, kako zlagane so trditve o preganjanju vere v Jugoslaviji, saj smo v cerkvi videli mnogo več ljudi kot pri nas doma. Ker smo bili izletniki večinoma kmečki ljudje, nas je seveda posebno zanimalo, kako je urejeno veliko državno posestvo, ki ima nad 2000 glav goveje živine in več kot 2500 svinj. Upravnik posestva nas je radevolje seznanil z zanimivimi podrobnostmi in čuditi smo se morali, kako strojno in gospodarsko imajo vse urejeno; obisk na tem posestvu nam bo ostal v trajnem spominu.

Pot nas je vodila spet nazaj v Ljubljano. Po izdatnem kosilu, ki ga nam je pripravila Zveza Svobod in prosvetnih društev, smo obiskali Muzej narodne osvoboditve in reči moramo, da je to, kar smo tam videli in slišali, vzbudilo v nas občudovanje in spoštovanje do junaškega boja, ki ga je slovensko ljudstvo vodilo za osvoboditev svoje domovine.

Na povratku domov smo bili še na Brezjah in na Bledu, končno pa smo se čez Koroško sedlo spet vrnili na Koroško. Prepričani smo, da nam bo izlet ostal v prijetnem spominu in hvaležni smo vsem tistim, ki so nam omogočili prekrasne ure.

Zgornja vesca

K lepemu opisu življenjske poti nedavno umrlega Noltija Černica iz Loge vasi bi radi spregovorili tudi še mi in povedali, da ga tudi nam Zgornjevaščanom ne bo mogče pozabiti. Tudi nam je bil rajni Nolte vedno spet dobrotljiv in usmiljen, pravi oče in mož besede, če smo pri njem iskali pomoči in nasvetov. — Dragi naš rajni Nolte, ne bomo te pozabili, hvaležni ti bomo ostali in spoštovali te bomo preko groba. Ženi tvoji in hčerki pa izrekamo tudi mi svoje globoko občuteno sožalje. —

Pa še nekaj bi radi povedali, kar pa se nam prav nič ne dopade. Tod okoli se je med motoriziranimi ponočnjaki razpasla grda navada. Ko se vračajo v poznih nočnih urah iz raznih gostiln domov, niso le preglasni v svoji besedi, veliko bolj še navijajo svoje motorje, da kradejo počitka potrebnim ljudem zasluženi nočni mir. Njim bi radi v lepi besedi povedali, da nikakor ni potrebno, da nam s svojim ropotom vedno spet oznanjajo, kdaj in v kakšnem razpoloženju se vračajo domov. Nas to v resnici ne zanima in čestokrat bi tudi za nje bilo boljši, če bi njihovo ponočno razpoloženje ne prišlo tako po nepotrebnem na dan.

Pliberk

V zadnji številki smo v poročilu o veličastni proslavi 50-letnice SPD „Edinost“ v Pliberku tudi zabeležili, da se okrajni glavar g. dr. Wagner ni odzval povabilu na proslavo. Zdaj pa je SPD „Edinost“ v Pliberku prejelo od okrajnega glavarja pismo z dne 26. 8., v katerem pravi:

Vrnivši se v ponedeljek, dne 24. t. m. s tritedenskega dopusta, sem našel vabilo na Vašo slavnostno prireditev v nedeljo, dne 23. avgusta — za katero se Vam priskrbo zahvaljujem. Iz zgoraj navedenega vzroka se vabilu žal nisem mogel odzvati, upam pa, da je imela Vaša prireditev popoln uspeh. Z izrazom najodličnejšega spoštovanja — Dr. Wagner.

KOLENDAR

Petek, 4. september: Rozalija
Sobota, 5. september: Lavrencij
Nedelja, 6. september: Caharija
Ponedeljek, 7. september: Marko
Torek, 8. september: Raj. M. D.
Sreda, 9. september: Peter K.
Četrtek, 10. september: Nikolaj

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Sobota, 5. september:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Daljni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.00 Pozdrav nate — 16.20 Mladinska oddaja — 20.15 Poletna vesela oddaja — 21.30 Dovolite, moje ime Cox.

II. program: 7.15 Jutranja glasba — 9.15 Dela Rudolfa Kallniga — 10.45 Aktualna reportaža — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 19.15 Pariz je le eden — 19.30 Operni koncert.

Nedelja, 6. september:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vatčimo (slov.) — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Glasbena nedeljska promenada — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otrški oder — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Šport.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.00 Leto v pesmi: september — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 14.45 Poletje, sonce in glasba — 20.00 Operni koncert.

Ponedeljek, 7. september:

I. program: 6.25 Pestro mešano — 8.00 Operni koncert — 14.00 Poročila in objave. Pregled sporeda. Glasba in zanimivosti od tu in tam (slov.) — 15.30 Knjižni količek — 17.55 Za našo vas (slov.) — 18.30 Mladina in gledališče — 20.15 Večerni zabavni koncert.

RADIO PROGRAM

II. program: 7.10 Mali kalendarij — 9.00 Na robu zemlje — 12.03 Za avtomobiliste — 14.40 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otrška ura — 17.10 Kulturne vesti — 21.10 Tirolski osvobodilni boji 1809.

Torek, 8. september:

I. program: 8.00 Koroški hišni kalendar — 14.00 Poročila, objave. Vedno veseli in neugnani (slov.) — 16.00 Vojška godba z Dunaja — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Žena brez sence“, opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Prosimo, prav prijazen! — 10.00 Znanja dela velikih mojstrov — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.00 Zenska oddaja — 17.40 Za esperantiste — 21.00 Večerna srečanja.

Sreda, 9. september:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Domači vrh. Kar želite, zaigramo (slov.) — 16.00 Tako doni v Mehiki — 19.00 Od plošče do plošče — 21.00 Leteča preproga.

II. program: 7.15 Jutranja glasba — 9.00 Beda Michelangela — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Sodabni avstrijski komponisti — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.30 Spet enkrat dunajske pesmi — 19.30 Slušna igra.

Četrtek, 10. september:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 14.00 Poročila, objave. Koncertna glasba (slov.) — 17.10 Pisan venček melodij — 18.00 Kmečka oddaja — 19.30 Odmev časa — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 6.05 Preden odidele — 7.15 Jutranja glasba — 12.03 Za avtomobiliste — 14.10 Znani orkestri — 16.00 Zenska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Glasba za delopust — 19.30 Pesem preriše — 20.00 Pariz in njegove zvezde.

Petek, 11. september:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 14.00 Poročila, objave. Narodne pesmi in glasba (slov.) — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci! — 19.30 Odmev časa — 20.15 Druga Ivana, igra — 22.10 Zaljubljene melodije.

II. program: 6.05 Mladi glas — 8.20 Glasba na

takočem traku — 10.00 Glasba Josepha Haydna — 12.03 Za avtomobiliste — 14.40 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otrška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Operni koncert.

Televizijski program

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Sobota, 5. 9.: 17.15 Svetovno in evropsko prvenstvo v vodnem smučanju — 19.30 Kaj je naveda o in s Heinzem Conradson — 20.20 Prenos iz nemške televizije.

Nedelja, 6. 9.: 17.00 Za mladino: Svet mladine — 17.25 Za družino: Pagled v deželo — 17.50 Svetovno in evropsko prvenstvo v skakanju z vodnimi smuči — 20.20 „Vsaka sekunda 1 šiling“, vesela oddaja.

Ponedeljek, 7. 9.: 20.20 Aktualni šport — 21.30 Nat King Cole Show.

Sreda, 9. 9.: 17.00 Za otroke: Listamo po slikanici — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.20 „Dekla Ana“, podeželjska drama.

Četrtek, 10. 9.: 19.30 Šport — 20.20 „Nocturno v Grand-hotelu“, televizijska komedija (prenos iz nemške televizije).

Petek, 11. 9.: 20.20 Iz znanstvenega sveta — 20.45 „Sestre“, igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 5. september:

5.00 Dobro jutro — 8.20 Pionirski tednik — 8.40 Mladina poje — 11.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Dalmatinske narodne pesmi — 14.35 Voščila — 16.00 S knjižnega trga — 18.15 Poje Slovenski akt — 18.45 Okna v svet — 20.00 Zabaven sobotni večer.

Nedelja, 6. september:
6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.40 Igra pihalni orkester — 10.00 Še pomnite, tovariši — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 15.30 Od tu in tam — 16.20 Naš kopališki koncert — 17.00 Šport — 21.10 Operni koncert — 22.15 Plesna glasba.

Ponedeljek, 7. september:

8.05 Domači napravi — 9.00 Poje zbor Slovenske filharmonije — 10.40 Znani valčki — 11.35 Ritmi Latinske Amerike — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Venček narodnih — 16.00 Listi iz domače književnosti — 18.00 Družinski pogovori — 18.30 Športni tednik — 20.40 Domače aktualnosti.

Torek, 8. september:

8.05 Oddaja za otroke — 9.00 Odprimo glasbeni atlas — 10.10 Panorama zabavnih zvokov — 11.00 Za dom in ženo — 11.15 Ciganski napravi — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Arije iz italijanskih oper — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi raznih narodov izvaja Slovenski aktel — 16.00 Novost na knjižni polici — 18.45 Kulturni globus — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 9. september:

8.05 Pet minut z orkestrom Manlovan — 10.30 Harla v ritmu — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pesmi jugoslovanskih narodov — 13.50 Domače poskočne viže — 14.35 Napravi iz znanih operet — 16.00 Nali popalnik na tujem: Poljska — 18.15 S popevkami po svetu — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 21.15 Opera tega tedna — Andre Chenier.

Četrtek, 10. september:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Oddaja za cicibane — 9.00 Melodija Johanna Straussa — 10.10 Poje Ljubljanski komorni zbor — 10.40 Prizori iz opere „Deseti brat“ — 11.50 Za dom in ženo — 12.15 Kmetijski nasveti — 14.10 Godba na pihala — 14.35 Voščila — 15.30 Italijanske in francoske popevke — 18.45 Radijska univerza — 20.00 „Zabavne melodije — Opalija 1959“.

Petek, 11. september:

8.35 Z evropskimi plesnimi orkestri — 12.00 Otrci pozdravljajo — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.45 Havajski zvoki — 13.50 Narodni in domači napravi — 16.00 Šport — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 „Zabavne melodije — Opalija 1959“.

STAVA (ČESKA PRAVLJICA)

Tone Seliškar:

Oj, galebi sivi

(Motiv iz Tržaškega zaliva)

Morje je široko,
morje je globoko,
v morju ribe plavajo,
okoli mreže rajajo.

Zarja me obžarja,
reši me viharja,
mesec mi svatuje,
vale privzdiguje.

Oj, nevesta zala,
daleč je obala,
ribo ti ujamem,
za ženo te vzamem.

Ladja orje vale,
velike in male,
ribo z repom bije,
mreža jo ovije.

Oj, galebi sivi
na peneči grivil
Morje, morje sinje,
na obali brinje.

Morje srečo tehta,
ribo mi obeta,
naj šumijo vali,
čakaj na obali!

kajti kozel je trmast! Služkinja je šla, nabrala v pehar otrobi, jih osolila, stresla v škaf in napravila iz tega dobro pijačo. Toda kozel se je ni niti dotaknil. "Gospodar," je zaklicala služkinja, "kaj naj storim, ničesar se ni dotaknil." "Če noče nič, ga udari," je rekel gospodar. Služkinja je šla v hlev in udarila kozla, ki pa se je zvalil po tleh in se ni gnil. Kakor bi bil napihnjen.

Krčmar je šel v hlev, potipal kozla in videl, da so noge na palicah, v njem pa je ob pritisku nanj zašumelo seno. Popraskal se je po glavi in si mislil: "Ničvredneži! Nihče me še ni ogoljufal, tile so me pa le nasmukali." Njegov brat pa, ki je stal med vrati, je rekel: "Torej vidiš, bratec, nekdo ti je bil vendar kos, stavo sem dobil. Sem z denarjem!" Poklical je tiste tri vesele brate, jih nagradil, jim dal jesti in piti, nato pa se je od njih, ki so odrinili po svetu, poslovil.

Od tistega časa krčmar ni bil več domišljav.

sreči, da ga ukanite, vas bom lepo nagradil."

Fantje so premišljali, toda najmlajši, Janže, je rekel: "Ah, kaj, pojdite z menoj, poskusimo saj ne gre za glavo." Dogovorili so se z možakom in odšli v mestece h gostilni. Ko so prišli tja, so videli na zidu napisano: Še nikoli me ni nihče ogoljufal, pa se tudi ne dam ukaniti. Nekoliko so osupnili, pa so vendar vstopili. Krčmar jih je pozdravil in rekel: "Fantje, kaj želite?" "No, nekaj za jesti in za piti." Ko so se najedli in napili, so rekli, da bi šli spat. Krčmar jih je vprašal: "Fantje, ali želite slamo v sobo?" Pa so rekli, da rajši na podstrešje, tam ni tako toplo. "Zaradi menel!" je rekel krčmar. Odvedel jih je na podstrešje, zaklenil vsa vrata in šel tudi spat.

Toda fantje niso spali. Premišljali so, kaj bi bilo mogoče storiti. Treba bo pogledati

po poslopju, so si mislili. Najprej so potihoma zlezli s podstrešja in odšli naravnost v hlev. Janže je rekel: "Fantje, tu je kozel, ki ga bomo zaklali." Zaklali so kozla, ga odrli, razsekali meso in ga spravili v vrečo. Potem je sedlar Jože natlačil kožo s senom, krojač Vaclav jo je zašil, in natlačene kozla so zopet postavili k žlebu ter ga privezali.

Zjutraj, ko so prišli v točilnico, so si naročili dober zajtrk, in ko so se najedli, je Janže rekel: "Gospod krčmar, mi nimamo denarja. Če ga hočete, vam lahko damo sveže kozje meso. Tam, v neki vasi so zaklali kozla, ki smo ga kupili." "Seveda, zakaj pa ne?" je rekel krčmar, "če je meso snažno, ga kupim. Kje ga pa imate?" "Pustili smo ga zunaj v vreči, na hladnem, v topli sobi bi se lahko pokvarilo." Janže je prinesel vrečo. Meso je bilo lepo. "Koliko hočete zanj?" je vprašal krčmar. "Koliko pač daste, zaradi nekaj drobiža se ne bomo prepirali."

Krčmar je meso stehal, jim izplačal denar, in fantje so hoteli oditi. Krčmar pa jih je še zadržal in jih vprašal: "Fantje, kako pa se imenujete? Jaz sem župan in si moram to zapisati. Glede prodaje mesa so predpisi zelo strogi." Janže je rekel: "Jaz imam zelo grd priimek, tega vam ne povem." "Nič ne pomaga," je rekel krčmar, "morate ga povedati. Ne vem, zakaj bi se sramovali svojega imena?" Torej: "Na podstrešju sem zaklal kozla, se imenujem." "No, to še ni najhujše. Na svetu so še grša imena. In drugi?" "Jaz pa imam še grši priimek kot on." "Toda kakšno obotavljanje, kar povejte!" "Kupil sem svojega." "No, to ni bogve kako grdo. In ta?" "Jaz pa imam res čuden priimek, kar ne upam ga povedati." "Če sta ga povedala že onadva, ga povej tudi ti." "Osel, ali tega ne razumeš?" "No, to je res nekoliko čudno ime, toda kaj hočemo," je rekel krčmar. Vse to si je zapisal, in fantje so odšli.

Med tem pa je dekla šla krmit živino. Dala ji je seho, mislila pa si je, da mora kozlu dati najboljšo krmo. Čez nekaj časa je šla pogledat v hlev. Ostala živina je imela prazne žlebove, le kozel se ni dotaknil ničesar. Tekla je v sobo in rekla: "Gospodar, živina je vse pojedla, le kozel nič, stoji tam kakor štor." "Kdo ve, kaj si mu dala." Služkinja je šla in mu izbrala najboljšo zelišče, toda kozel se ni gnil. Vrnila se je v sobo in to povedala gospodarju. "Daj mu prej piti, pa tudi nekoliko soli,

"No, vidite," sem mu rekel, "v teh letih se morate držati peči. Počakajte, na nekaj sem se spomnil. Ali ste kdaj slišali o toplih izviroh?"

"Slišal sem," je izmumljal stari povodni mož. "Toda tu jih ni."

"Tu ne, so pa na raznih drugih krajih, le da so globoko pod zemljo. In ti isti topli vrelci so, da veste, ustvarjeni nalašč za stare in revmatične povodne može. Vi se umešite v nekem takim toplem vrelcu kot povodni mož, obenem si pa boste zdravili svoj revmatizem."

"Hm, hm," je zamrmral starec, "kaj pa pravzaprav mora tak povodni mož tam delati?"

"Nič posebnega," sem mu rekel, "samo neprenehoma mora iz globine zemlje vleči na površino toplo vodo. To je vse."

"To bi mogel," je rekel povodni mož. "Bom poiskal kak tak izvir. Hvala lepa, gospod doktor."

In je odšel iz ordinacije — le majhna luža je ostala za njim na tleh.

Glejte, dragi otroci, tisti povodni mož je bil pameten in je ubogal; nastanil se je v nekem toplem vrelcu, in zdaj vlačil iz globine zemlje toliko tople vode, da v tistem kraju teče vedno topel izvir. Tam se ljudje kopajo in zdravijo svoj revmatizem. Ljudje z vsega sveta se prihajajo tja zdraviti.

soseščine. Po les sem moral v Posarje. Delo me je nekoliko poživilo. Tudi zaslužka je bilo nekaj. Dal sem ga materi, pa mi ga je vrnila. "Spravi, Marko", je rekla, "prav ti bo prišlo." Za stanovanje in hrano je samo prvi teden vzela nekaj denarja. "Imaš že plačalo," je rekla drugi teden. "Kdaj sem plačal?" "Sam veš, kdaj." Amonu je dajala posteljo zastoj, za hrano pa računala manj, kot je njo stala.

Tiste dni, ko je zunaj ležal sneg, je bilo lepo pri nas. Amon je popoldne prišel dol v kuhinjo s harmoniko. Očeta navadno ni bilo doma, prišel je pozno popoldne, godrnjaje pojedel, kar je postavila mati predenj na mizo, in spet šel ter se vrnil šele po večerji. Včasih smo celo zapeli. Mati je imela večkrat solze v očeh. Mislila je gotovo na Strmec, a navadno ni govorila o njem; skoraj vsak dan se je spomnila Štefke.

"Otroka bo imela. Tudi mene je zadelo tako zgodaj. To ne bi bilo nič, samo ta človek se mi ne zdi pravi."

Zadnjič se je hvalisal z delavnico, ki jo bo kmalu odprl. "Boste že videli, gospod Lamut, kakšna bo moja delavnica! Še mesec, dva!" se je ustil. Od kod bo dobil denar, ni povedal, sam ga ni imel, od svojega doma tudi ni mogel nič pričakovati, njegov oče je bil pisar v rudniški upravi in je imel, kolikor nam je bilo znano, dve neporočeni hčeri. Postavljal se je tudi s tem, da bosta s Štefko imela kup otrok in ne samo enega ali dva kot Francozi; imel se

je namreč za Lotarinžana in ne za Francoza. Seveda, domačinka bi ga pri priči pustila, če bi ji rekel kaj takega, Štefka pa se je smejala, menda je menila, da se šali. Za mater in očeta, za Pepčka, Mihca in mene ni kazal nikakršnega zanimanja. Bili smo zanj tuji. Štefko je naravnost izrgal iz naše družine, se tako rekoč na skrivaj poročil z njo v Metz in jo odpeljal v Arnold.

"Samo eno hčerko imam, in še ta je šla s tujim človekom," je povedala mati, kar jo je težilo.

Ko se je pokazalo sonce, je sneg začel naglo kopneti in izgubljati svojo belino. Z vsakim dnem je bil bolj umazan in siv.

"Tu še sneg ni bel," je rekla mati razočarano.

Odpuste z dela je bilo čutili tudi v našem društvenem življenju; za igro ni bilo mogoče dobiti igralcev.

"Kaj boš igral, ko vidiš, kako se igrajo z nami. Danes še imaš delo, jutri si že na cesti."

Pri pevskih vajah smo več razpravljali o tem, kaj se je dogajalo v Merlewaldu in drugod po Franciji, kot peli.

"Ti si mi prevzel že vse pevce, kmalu mi boš še pevke," mi je dejal Amon, ko sva se vračala nekega večera z vaje.

Skušal sem našim ljudem povedati s preprostimi besedami, o čem smo razpravljali na sestankih pri Pierru. Tam nas je bilo samo še sedem, dva sta izgubila delo in se

odselila, trije niso več prihajali, ker so se zbal. Prav zaradi tistih treh smo morali biti posebno oprezni.

"V naših krajih imamo," je poudarjal Pierre, "proti sebi dve sili, francoske kapitaliste, ki so začeli organizirati fašistične organizacije, in nemško peto kolono, ki pripravlja vrnitev Lorene in Alzacije k Nemčiji. Prvi in drugi so zagrizeni sovražniki delavstva. Pazite nanje, povsod imajo svoje ljudi, ne samo v rudniški upravi, tudi pri policiji in med orožništvom, pridobivajo celo delavstvo, češ da bodo samo oni odpravili brezposelnost."

Ko sta prišla neko nedeljo Štefka in Robert po dolgem času spet na obisk, je Robert širokoustno razlagal, da bo v Nemčiji prej konec krize kot v Franciji, ker so Nemci boljši gospodarstveniki in politiki.

"Meniš Hitlerja?" sem ga prijel.

"Vseeno, koga mislim," se je izognil odkritemu odgovoru, "vem samo to, da bo tam prek kmalu drugače, in potem bo zmerom bolje, pri nas pa zmerom slabše."

"Torej vidiš rešitev tehle rudnikov v priključitvi k Nemčiji?"

"Tako je!"

"Pa si Francoz?"

"Rekel sem že, da sem Lotarinžan, rojen sem bil pod Rajhom in vem, da je moja, da je bodočnost Lorene in Alzacije samo in edino v Rajhu."

"Toliko poznam te kraje," sem ga zavrnil, "da vem, da so bolj francoski kot nem-

Kje ste, Lamutovi?

48 Anton Ingolič

Snega je bilo že do gležnjev. Spodaj na križišču so se otroci kepali. Mnogi so prvič videli sneg. Še jaz sem napravil nekaj kep in jih vrgel med otroke. Kje so tisti časi, ko smo hribovci napadli za šolo Podložanec! Čeprav je bilo podloških otrok več, so se morali umakniti v šolo.

Marko, škoda, da nismo vzeli s seboj sani, je dejal Pepček, ko sva se vračala navzgor proti domu. Bil je rdeč v obraz in oči so se mu smejale. Bolj in bolj se je videlo, da se je vrgel po očetu: nikamor ni zrastle, v ramena pa je bil širok, tudi obraz se mu je širil. "Lahko bi mi jih napravil. Čuj, Marko!"

Tako sem bil naslednji dan preskrbljen z delom. Popoldne smo ob splošnem veselju in vzklikanju poskusili sani. Najprej sem se peljal sam, potem sem vzel k sebi Mihca in končno se je zapeljal navzdol do križišča še Pepček. Ni šlo kot na Strmcu, premalo je bilo snega, tudi strmina ni bila takšna, vendar je bilo kar prijetno drseti po cesti, ko smo jo nekoliko zgladili.

Naslednji dan sem dobil troje naročil iz

V sredini votel, okrog ga pa nič ni . . .

Kaj je strah in kako pomagati otroku?

Vsi starši si želimo, da bi naši otroci bili pogumni. Toda skoraj vsak dan se srečujemo z različnimi oblikami otroškega strahu, ki ne vznemirja in utesnjuje samo otrok, temveč povzroča tudi staršem resne skrbi.

Strah je zelo močno čustvo. Če bi našli vse vrste strahu, bi se čudili, koliko jih je. Med njimi je največ takih, ki izvirajo iz nepravilnih vzgojnih ukrepov staršev in vzgojiteljev. So tudi otroci, ki dobivajo ponoči celo napade strahu. Otroci se prebudi iz spanja z groznim krikom, oči so na široko odprte in ves je prepoten. Če ga kaj vprašamo, na vprašanje ne odgovarja. Ko se zjutraj prebudi, ničesar ne ve o tem. Nekateri otroci se v spanju prebude, skočijo iz postelje in strme v kot, kjer naj bi nekdo stal. Predvsem pa je to pogosto pri nervoznih in zelo občutljivih otrocih. Poznamo primere, ko so si otroci želeli s takim vedenjem privezati starše še bolj nase. Mnogi starši pa uporabljajo strah kot kazen, ki pa izredno neugodno vpliva na otrokovo duševnost.

Mala Mojca ne mara spati sama v postelji, ker jo je strah. Starši se boje, da bi postal otrok nervozen in ga jemljejo k sebi v posteljo. Če kdaj njeni želji ne ustrežejo, Mojca pomodri v obraz in začne kričati, toda če starši v takih okoliščinah popuščajo, dosežejo ravno nasprotno.

Strah je bolj pogosten pri predšolskih otrocih, kar pa zaradi tega, ker se predšolski otroci zaradi nezadostnih izkušenj boji vsega, česar ne poznajo. Primerov otroškega strahu je mnogo.

Vsak otrok se v življenju česa boji, le vzroki strahu se menjajo, ko postaja otrok starejši. Zato imamo v vsakem okolju, povsod, kjer so otroci, primere otroškega strahu. Povedali smo že, da je strah eno izmed močnih čustev in ima veliko vlogo v razvoju otroka, v njegovem vedenju, ker močno vpliva na otrokovo duševno življenje. Poznamo mnogo otrok, ki imajo zaradi strahu močne nevrotične zavoje, v šoli prav zaradi tega slabo izdelujejo, nimajo uspeha pri telovadbi, v družbi itd. Zelo občutljivi pa so manjši otroci. Dojenček se prestraši že manjšega ropota, zato dojenčka ne smemo razburjati. Otrokova čustva so zelo nestalna, otrok hitro spremeni svoje razpoloženje, zato se dojenčku v takem primeru nasmehujemo in mu položimo v košarico igračko.

Od kod strah pri otrocih?

Strah pri otrocih se v raznih razvojnih obdobjih in situacijah različno predstavlja; drugače doma, v šoli, na cesti ponoči, podnevi itd. So primeri, ko je težko najti pravi vzrok strahu. Vendar ga ni mogoče odpraviti, če ne najdemo pravega vzroka. V takih težavnih primerih je potreben posvet s strokovnjakom.

V zvezi z otrokovim razvojem se pojavljajo novi vzroki strahu. Jasna se je opekla in se začena bati ognja, Jakec je vtaknil prste v vrelo vodo in se sedaj boji vroče vode, Tonka je shodila, a je nesrečno padla po stopnicah in se tako prestrašila, da hodi samo po štirih.

Razne psihološke študije so pokazale, da so plašni zlasti telesno slabotni otroci, potem otroci, katerih starši uporabljajo strah

kot vzgojno sredstvo, ali pa otroci, katerih starši so sami plašni.

Nekatere oblike strahu pa so pozitivne. Na primer otrok se boji ognja, boji se stopiti v drugem nadstropju na okno, boji se zelo prometne ceste itd. Tak strah opozarja otroka na previdnost. Iz tega sledi, da otrokov normalni razvoj ne more biti brez občutka strahu, da ne smemo pri otroku preganjati vsakega strahu. To pa ne pomeni, da je potrebno otroka vzgajati v strahu. Otroka je treba osvoboditi vsakega nepotrebnega strahu, zlasti takega, ki zaviralno deluje na razvoj otrokove osebnosti. Več staršev se je že zateklo v našo svetlovalnico, ker je prav strah povzročil, da so njihovi otroci ponovno začeli močiti posteljo, gristi nohte in postali so izredno občutljivi, nekateri pa so pričeli jecati. V osvetlitev bi navedli samo en primer: štiri letni Mihec obiskuje otroški vrtec. Deček je izredno živahen in povzroča materi skrbi. „Če boš tako nagajal, bo prišel dimnikar in te odnesel v globoko vodo,“ tako mu je skoraj ob vsakem, še tako nepomembnem prestopku dopovedovala mati. Tega se je otrok zelo bal. Ko so bili nekoč na sprehodu, je otrok zagledal dimnikarja in se tako ustrašil, da je dobil živčni napad. Zastrahovanje otroka s strani staršev vpliva neugodno predvsem na razvijajoči se živčni sistem, ker majhen otrok še nikakor ne more razločevati, kaj je možno in kaj ni možno.

Iz vsega tega je razvidno, da strah ni prirojen. Strah se pri slehernem normalno razvitem otroku normalno pojavi in izgine, ko postane otrok večji in lahko že sam presoja. V vsakem primeru pa je potrebno poiskati pravi vzrok tega strahu, nato pa ga polagoma odpraviti.

Otroški lasje zahtevajo nego

Že dojenčku moramo skrbno negovati lase. Mlada mati bo dobro storila, če mu bo pri kopanju enkrat ali dvakrat tedensko namilila tudi glavič, v ostalih dneh pa jo splaknila s toplo vodo. Dojenčkovo milo mora biti blago. Ko je glavič s pogretnimi brisačami osušena in otrok oblečen, mu še skrtamo lase. Krtačenje poživlja kroženje krvi in rast las. Krtača mora biti mehka. Ostre krtače, ki praskajo, ali krtače iz perloni poškodujejo nežno kožo na glavič. Če so puhači lasi pri dojenčku presuhi in če se mogoče pokaže droben prhaj, potem

otroku od časa do časa vtremo v kožo s koščkom vate mlačno rastlinsko olje. S tem odstranimo prhaj, ki se je odluščil, in izločke kože.

Malo večji otroci si pri igri in tekanju včasih zelo umažejo lase. Ali naj jim pogostejše kot vsakih 8 do 15 dni umivamo glavo? Vsekakor! Kratki lasje se sicer ne navzemajo toliko umazanije kot dolgi in čiščenje las s krtačenjem in česanjem navadno zadostuje. Če pa se je otrok močno potil, mu je treba lase kajpak umiti. Če se lasje od umazanije in potu zlepijo, je to za kožo na glavi zelo škodljivo.

Otrokom umivamo glavo z blagim maloalkaličnim milom, ali še bolje z drobnim šamponom. Važno je, da pri umivanju drgnemo kožo na glavi s prsti tako, kakor bi jo masirali, ker se zlepljeni lasje tako najlažje ločijo in ker s tem odstranimo tudi prhaj, ki se nabere na koži v obliki rožnih ploščic. Po miljenju moramo glavo temeljito splakniti, da odstranimo vsako sled mila. Glavo zmasiramo s pogretnimi frotirkami, sčesemo lase in jih počasi naravno posušimo (nikakor pa ne s fenom ali na vročem soncu).

Svetle otroške lase, ki bi jih radi ohranili plave, splaknemo s kamilično vodo (kamilično cvetje poparimo, vodo odcedimo in ohladimo). Eterično olje, ki ga vsebuje kamilica, prepreči potemnitev las in lahko celo temnoplovim lasem da svetlejši lesk.

Pred 14. ali 15. letom ne bi smeli otroku ondulirati las. Finim otroškim lasem — tudi če frizerka še tako previdno in pazljivo dela — to zelo škodi. Zakaj pa naj bi bilo to tudi potrebno! Toliko je čednih otroških pričesk in za fine, nagajive otroške lase, ki se ne dajo krotiti, je preprosta, kratka pričeska najčednejša.

Nerodno je bilo, če sem odklonil, nerodno, če sem vzel. Ko je mati to videla, je dejala: „Pa bodi ti prevoznik in bom jaz tvoja pomočnica, jaz se ne bom branila napitnine.“

Celo pošaliti se je še znala.

„Zdaj se peljeva na Dolenjsko,“ je dejala, ko sva peljala premog nekemu Dolenjcu.

„Zdaj pa pogledaj, kako je v Podlogu,“ je rekla, ko sva se ustavila pred stanovanjem rojaka izpod Strmca.

„Doma nisem prišla dalje kot do Celja,“ je rekla, ko sva se vračala s praznim vozom, „tu sem spoznala vse kraje, kjer živijo Slovenci. Nisem si mislila, da je naša dežela tako velika.“

V mislih je gotovo še dodala: in tako lepa. To sem tudi jaz spoznal šele na Francoskem. Spoznal sem Dolenjce, z njimi prijazne dolenjske griče z zidanicami, od koder se v jesenskih dneh razlega veselo petje, imel sem prijatelje med Primorci in znanje so mi bile primorske vasi z zidanimi hišami in latniki okoli njih pa njivami, ki so zagrajene s kamnitimi ogradami, celo morje sem na tak način spoznal, bil sem znan tudi v drugih krajih, na revnem Kozjanskem, v širnem Prekmurju, v Beli Krajini, med notranjskimi gozdovi in celo na Gorenjskem.

Zvečer, ko sva že ležala, zaspali pa nisva mogla, sem dejal Amonu: „Čuj, Amon! Ko se vrnem, obiščem vse te kraje, prehodil bom vso slovensko deželo od Triglava

do morja, od dolenjskih gričkov do prekmurskih polj.“

„Da, da,“ je pritrdil Amon, „na ramena bom zadel harmoniko in, hajd, po lepi slovenski deželi! Povsod imava znanca, tistale tam,“ pokazal je na harmoniko, „odpre vsaka vrata, vsako srce.“

Zares, Amonova harmonika je bila celo v hudih časih povsod dobrodošel gost. Kardarkoli je prišel Amon z njo k Avstriji in začel igrati, so oživele prej mrtve oči, so se zjasnili prej resni in mrki obrazi. Vabili so ga k mizam, mu plačevali pijačo in tudi kak frank je dobil.

„Poglej, zidar sem,“ je dejal z grenkoba prvi večer in vrgel na mizo pest drobiža. „postavil sem v Donawitzu tovarniški dimnik, pomagal sezidati v Avstriji in tu na Francoskem delavske in gosposke hiše, zdaj pa sem godec, sejmarski godec! Ljudem odvrčam misli od sedanjosti, od resnice, silim jih k sanjarjenju. Ti jim odpiram oči, jaz jih slepim. Lepa tovariša.“ Naglo se je slekel in legel. „Sam čutim, kako mi sledi,“ se je oglašil iz postelje: „Sprva se upirajo. ‚Kaj boš godel, ko s tem ne spreminiš sedanjih časov? Rajši povej, kako bomo premagali to zver, ki ji je ime krizal‘. Godem in godem in njihova beseda je čedalje tšja, njihov odpor slabotnejši. Prepustijo se mi in vodim jih po deželi, kjer ni skrbi, kjer ni nič jasnega, nekam megleno je, vendar prijetno.“

(Se nadaljuje)

ZDRAVJE JE ZAKLAD

Zatečeni gležnji

V toplih pomladnih dneh in seveda poleti se mnogo mladih žena in deklet pritožuje zaradi oteklih gležnjev. Preiskujejo jim ledvice, srce itd., toda zdrave so od „oteklih nog do glave“.

Gležnji zatekajo mnogim ljudem, kadar se dolgo vozijo z vlakom in jim noge dolgo visijo; razen tega jih ne morejo razgibati. To si lahko razložimo tako, da je pritisk krvi v venah višji kot pritisk tekočine v bližnjem tkivu. Tako pride tekočina v tkivo in noge zatečejo. Vzrok so lahko tudi preozki čevlji, toda noge zatekajo pogosto tudi v sandalah z nizkimi petami.

Znano je, da ženski hormoni zadržujejo tekočino v tkivu (podobno lastnost ima n. pr. tudi kuhinjska sol). Tako dekletom in mlajšim ženam pred menstruacijo zatekajo noge, ker so hormoni v tem času bolj razgibani. Nekateri znanstveniki trdijo, da je kriva tega mežgovnica v ženskih nogah, ki

ne odvaža v redu tekočine v tkivu. Govorijo o motnjah v tkivu.

Teorije o pojavu otečenih nart in nabreklih gležnjev kljub vsemu ne zadovoljujejo. Medtem ko svetujejo nekateri proti otekaniju masažo, počivanje s podloženimi dvignjenimi nogami, gibanje, skakanje in gumijaste nogavice, priporočajo pristaši teorije o nepravilnem delovanju mežgovnice mladim dekletom, ki nimajo nobenih napak na srcu, ledvicah in zdrave členke, marljivo plesanje.

Zatečeni gležnji so posledica vročih dni. V tej dobi tudi več pijemo in solimo. Kuhinjska sol je n. pr. sredstvo proti žeji, ker zadržuje tekočino v tkivu, vendar če komu zatekajo gležnji, naj ne je slaniji jedi, kadar je vroče. Nekoliko smešna, vendar uspešna pomoč je v mnogih primerih jedilna soda.

ški, čeprav več ljudi govori nemško narečje kot francoski jezik. Iz Nemčije, kakršna je zdaj, posebno pa iz Nemčije, kakršna še bo, če ne bo delavstvo vzelo oblasti v roke, nima Lorena in Alzacija pričakovati nič dobrega.“

„Vidim, da so te rdečkarji čisto zaslepili,“ se je porogljivo zasmeljal, „ne bom ti odpiral oči, naj ti jih odpro drugi!“

„Tebi pa jih nihče več ne more odpreti, ker si popolnoma slepi!“

Bil je samo kako leto starejši od mene, za glavo manjši, šibak in bled v podolgovati obraz; zdaj je naravnost pozelenel.

„Kaj, tako boš govoril o meni, ki . . .“

„Sta že spet skupaj!“ je zaklicala Štefka, ki je medtem v sobi mater najbrž vpraševala za nasvete glede nosečnosti. „Petelina! Narazen!“

Zaradi Štefke sem popustil, toda čutil sem in dokončno spoznal, da sva si z Robertom tujca in si bova tujca ostala; tudi Štefka kmalu ne bo več naša.

Zima je počasi minevala. Tako počasi kot še nobena. Iz meseca v mesec sva z Amonom čakala, da se obrne na bolje, pa se je obračalo na slabše. Konec februarja so spet odpustili nekaj sto rudarjev in zunanjih delavcev. Zvečine seveda tujcev. Kot pri prvem odpustu je bilo tudi zdaj očitno, da rudniška uprava sodeluje z orožništvom in tajnimi agenti: predvsem so odpustili tiste inozemce, ki so se kakorkoli udeleževali med svojimi rojaki, domačine

pa tiste, ki so bili člani komunistične stranke. Toda za domačine je bil položaj le lažji: če niso imeli prihrankov, so imeli to in ono, kar so lahko spravili v denar, poleg tega so dobivali brezposelno podporo, inozemec pa je bil v trenutku brez sredstev, mi Jugoslovani sploh brez vsakršne zaščite. Italijani in Poljaki so dobivali vsaj malenkostno podporo, ker sta Poljska in Italija imeli s Francijo konvencijo, mi pa nič, prav nič.

V imenu brezposelnih Slovencev sva z Amonom pisala na naš konzulat, a še odgovora nismo dobili.

„Mar so jim rudarji, delavci! Mar jim je konvencija! Glavno je, da imajo mastne plače, da dobro živijo na naš račun.“

Lepe besede o Jugoslaviji nisi več slišal, nisi je mogel slišati, čeprav so si vsi, ne samo naša mati, želeli, da bi se mogli vrniti in dobiti delo doma.

Pomagali sem materi pri prevozništvu. Tri, štiri vožnje na dan, več ni bilo. Te poti niso bile prijetne, ne zame, a tudi ne za tistega, h kateremu sva pripeljala premog. Bili so moji znanci, inozemci in domačini.

„Nič, še vedno nič?“ so me spraševali, čeprav so vedeli, kako in kaj.

„Nič.“

„Tudi mi smo od danes do jutri.“

Ko so materi plačali prevoz, so meni ponudili napitnino.

„Ne, ne!“ sem se branil.

„Malenkost!“

EVROPA PRED VIHARJEM

Reichstag v plamenih

V avgustu in septembru so se nacisti približali centrumaškim strankam, da bi pritisnili na vlado, vrgli predsednika in objavili nove volitve. Na zasedanju Reichstaga 12. septembra je prišlo do vrhunca. V predsedništvo je bil nekaj dni prej izvoljen Göring. Komunistični poslanec Torgler je predlagal, naj izglasujejo vladi nezaupnico. Ostale stranke se s tem niso strinjale, češ s tem ne bi dosegli ničesar. V odločilnem trenutku, ko bi moral nacionalistični poslanec ovreči Torglerjev predlog — bilo bi dovolj, da se le en sam poslanec ne strinja — je vstal nacist Frick in predlagal odmor.

Po odmoru pa je Göring takoj objavil, da prehaja na glasovanje o predlogu komunistov. Papan je protestiral in zahteval besedo. Göring se je prevarjal, kot da kanclerja ne vidi. Nalašč je gledal v nasprotni konec dvorane. Začelo se je glasovanje. Papan je prebledel od jeze. Vstal je, izvlekel tradicionalno rdečo listino, ki je vsebovala dekret o razpustitvi Reichstaga. Položil jo je pred Göringa in z drugimi člani vlade dostojanovno zapustil dvorano. Göring se na to ni oziral. Komunistični predlog o nezaupnici vladi je bil sprejet s 513 proti 32 glasovom. Takoj je objavil, da je vlada padla.

Toda Papanov dekret je bil podpisan prej — kot da bi čutil, ga je podpisal tik pred zasedanjem — zato glasovanje ni bilo zakonito. Nemčija se je znašla pred novimi volitvami v Reichstag, ki so bile razpisane za 6. november.

Volilna kampanja zahteva mnogo denarja. Posebej taka kampanja, kot so jo znali in hoteli voditi nacisti. Največja težava stranke v tem obdobju je pomanjkanje denarja. Pogostne volitve (v marcu, aprilu in juniju) so izcedile iz strankine blagajne ves sok. Goebbels v svojem dnevniku jadikuje: „Posebno težko je vzdržati težave z denarjem. Vsa gospoda, ki ima kapital, je na strani vlade.“

Hitler je odločen in nepopustljiv. Stoji višje nad svojo tolpo in ji vlija novih moči in samozavest. Nacisti so končali volilno propagando 5. novembra. Goebbels zabeleži: „Zadnji napad. Obupna vožnja stranke potraži naproti. Uspeli smo dobiti v zadnjem trenutku 10.000 mark. Porabili smo jih v soboto popoldne. Storili smo vse, kar je bilo mogoče. Sedaj naj odloči usoda.“

Te volitve so bile v letu 1932 že pete po vrsti. Nemškega ljudstva se je že polastila malodušnost. Nacisti si niso delali kakih utvar glede rezultatov. S tem dejstvom je računal tudi Papan. Toda nacisti so prvič po letu 1930 izgubili glave. Od junijskih volitev so zgubili dva milijona glasov. Dobili so samo nekaj čez 11 milijonov glasov, medtem ko so jih v juniju dobili še 13.745.000. Število njihovih poslanskih mest je padlo od 230 na 196, toda še vedno so bili najmočnejša stranka v državi. Komunisti so dobili šest milijonov glasov, v juliju pet milijonov in pol. Povečali so število poslancev na 100 in vse je kazalo, da revolucionarni val v korist nacizma upada. Tudi nacionalisti so povečali število poslanskih mest od 37 na 52. Posebej je padal v oči uspeh komunistov.

Papan spet ponuja Hitlerju položaj podkanclerja. Hitler se ne ga. Nalašč zapusti Berlin, da pokaže Papenu hrbet. Papan mu nato 13. novembra piše uradno pismo in ga vabi, naj odvržeta vse razlike in obnovita pogajanja za koncentracijo vseh strank, ki so prežete z nacionalnim duhom. Hitler je nalašč odlašal nekaj dni in 16. novembra odkrito odbija tako ponudbo.

Vlada je v krizi. Papan je pripravljen razpustiti nove volitve. S tem je mislil prisiliti nacistične pokorščini. Toda naenkrat se dvigne proti Papenu opozicija v lastni vladi. Vodi jo general Schleicher, ki ga je vznemirjal porast Papanove neodvisnosti in posebno čvrste zveze s starim predsednikom Hindenburgom. Schleicher se tudi boji državljanske vojne, v kateri bi se nacisti in komunisti znašli na isti strani barikad, kajti v zadnjem strašku transportnih delavcev v Berlinu so se nacisti priključili komunistom in podprli stavkajoče. Papan je bil sedaj ovira. Schleicher je težil k sporazumu z nacisti. V vladi so ga podprli in silili Papena, da odstopi. Papan je pristal, kajti prepričan je bil, da se Hitler ne bo pogodil z voditelji drugih strank in da se bo po tem poizkusu še močnejši vrnil na položaj.

Papan je 17. novembra podal ostavko svoji vladi in sveroval Hindenburga, da naj povzame na razgovor Hitlerja. Papanova predvidevanja so bila precej točna. Drugi dan je Hitler prispel v Berlin. Naslednjega dne, 19. novembra, se je odpeljal do predsedniške palače. Sprejem je bil nekoliko bolj vpluden kot v avgustu. Povabili so ga, naj sede. Razgovor je trajal eno uro. Hindenburg mu

je ponudil, da mu zagotovi večino v Reichstagu. Hitler pa ni želel postati parlamentarni kancler, ki bi ga ovirala koalicija. Hotel je postati predsednikov kancler s prav tako obsežnimi pooblastili, kot jih je Hindenburg dal Papenu. To pa je predsednik odklonil.

Nacistični voditelji so se pogajali s strankami centra. S šefi raznih strank se je pogajal tudi Hindenburg, a brez uspeha. Papan se je zmotil samo v tem, da ni računal na Schleicherja, ki se je začel pogajati sam z nacisti preko Georga Strasserja. To so sporočili v München Hitlerju, ki je sklical konferenco nacističnih vodij v Weimaru. Strasser, ki je bil za zvezo s Schleicherjem, je pogorel. Hitler je potegnil z Göringom in Goebbelsom, ki sta bila proti. Tudi Schleicherjev odposlanec, neki oficir, ki je prispel nalašč zato v Weimar, ga ni mogel prepričati. Hitler se je vzdržal in odgovoril, da je pripravljen pogajati se samo, če bo sam narekoval pogoje.

Koleje zmede je teklo naprej. Schleicher in Papan sta 1. decembra zvečer skupno obiskala Hindenburga. Papanov načrt je bil jasen, (vsaj zanj): Ker niso mogli sestaviti nove vlade, predlaga, da sam ponovno prevzame dolžnost kanclerja. Predlaga tudi, da se odloži sklicanje Reichstaga za nedoločen čas. Medtem bi pripravil reformo ustave z novim volilnim zakonom. Dotlej bi proglasil izjemno stanje, vladal bi s pomočjo dekretov in uorabil silo, s katero bi razbil opozicijo.

Schleicher je oporekal; takšen postopek bi bil nezakonit; vsebuje nevarnost državljanske vojne, ker je ogromna večina ljudstva pokazala na zadnjih volitvah, da je proti Papenu. Nato je dodal, da bi on sam osebno mogel ustvariti večino v Reichstagu. V nadaljevanju razgovora je zmagal von Papan, ki je dobil nalogo, da oblikuje novo vlado.

Toda Schleicher je izrekel zadnjo besedo. Izjavil je, da mora kot predstavnik armade sporočiti, da armada von Papenu ne zaupa več in da ni pripravljen sprejeti odgovornost za državljansko vojno z ozirom na opozicijo nacistov in komunistov, kar je zakrivila Papanova politika.

Armada je ponovno pokazala, da je vrhovni sodnik v nemški politiki.

Naslednjega dne, 2. decembra, je Hindenburg dejal Papenu: „Star sem in ne morem prenesti nobene državljanske vojne v moji domovini. Če je general von Schleicher tega mnenja, tedaj vam moram — naj mi je še tako žal — odvzeti zadolžitev, ki sem vam jo dal sinoči.“

Še isti dan je postal Schleicher kancler — zadnji kancler pred Hitlerjevim nastopom.

Zapletena povest političnih intrig se približuje koncu. Pred Schleicherjem sta komaj dva meseca kanclerstva. Njegova želja po zvezi z nacisti ni bila slučajna. Ni veroval, da je že „trdna“ vlada sama po sebi zdravilo proti krizi. Tudi ni podcenjeval ekstremnih in odločnih političnih gibanj, kot sta bila tedaj nacistično in komunistično. Njegova stalna želja je bila že nekaj zadnjih let, da bi vpregel nacistično gibanje v službo države.

Njegova najtesnejša zveza z nacisti je bila Strasser, ki je gledal v nacizmu resnično politično gibanje in ne samo orodje za doseg ozirom osebni ciljev, kot na primer Hitler. Že prvega dne svojega kanclerstva je poslal po Georga Strasserja in mu ponovno ponudil sporazum z nacistično stranko. Ker s Hitlerjem ni uspel, je ponudil osebno Strasserju, naj vstopi v njegovo vlado kot podkancler, ki bi bil zadolžen za brezposelne in za sodelovanje z delavskimi zvezami.

Nacistični voditelji so se zbrali 5. decembra v Kaiserdorfu. Na konferenci je Strasserja podprl Frick. Ostro sta se spet uprla Göring in Goebbels, ki sta potegnili na svojo stran Hitlerja. Ta je naslednje dneve na dolgo in široko obdeloval Strasserja. Obdolžil ga je izdaje, češ da se pogaja za njegovim hrbtom. Grozil mu je, da ga bo napodil iz vodstva. Ko se je Strasser 7. decembra vrnil v svojo hotelsko sobo, je sedel in napisal Hitlerju dolgo pismo, v katerem daje ostavko na svoj položaj v stranki. V pismu je opisal ves potek odnosov v stranki in napadel nedoslednost Hitlerjeve taktike...

Ce bi se Strasser boril v stranki, bi morda lahko celo vrgel führerja. Toda „če“ je samo prazno ubiganje — kajti dogodki so šli svojo pot. V nacističnem taboru so bili poparjeni. Goebbels piše: „Zvečer nas je obiskal Führer. Težko je biti vesel. Vsi smo obupani zaradi nevarnosti, da bi moglo priti do razpada cele stranke. Tedaj bi bil ves trud zaman... Izdaja, izdaja!“ Hitler je zmeden in izjavlja: „Če se bo stranka nekega dne razbila, se bom ubil!“

Toda Strasser ni bil uporen. Nikoli ni mi-

slil na upor, kot je sumil Hitler. Ni skušal zbrati stalne opozicije proti Hitlerju v stranki. Enostavno prešel je celo stvar in odšel. Ko ga je Frick iskal po Berlinu, je on že sedel v vlaku, ki je drvel proti Münchenu, kjer je pobral družino in odšel na dopust v Italijo.

Strasserjev odhod je omogočil Hitlerju, da se je umiril in da se mu je povrnila samozavest. Strasserjeve dolžnosti v stranki so si razdelili Ley, Goebbels in Darré. Na sestanku 9. decembra so nacistični vodje in gauleiterji ostro obsodili Strasserja. Führer je doživel plameneč pozdrav in odobravanje. Stranko je bilo potrebno tesno povezati. Že 15. decembra so nacisti ustanovili centralno strankino komisijo (pod Hessovim vodstvom) z nalogo, da kombinira in povezuje strankino politiko za vso Nemčijo.

Schleicherja nesporazum z nacisti ni begal. Pogajal se je s šefi drugih strank in tudi s predstavniki delavskih zvez. Svoje načrte je razložil 15. decembra preko radia. Zaprošil

usoda se je naenkrat bridko poigrala z nemškim ljudstvom. Kaj se je zgodilo? Kdo je sodeloval pri tej igri? V najbolj tesnobnih trenutkih, ko je v stranki še vedno (kljub tihemu Strasserjevemu odhodu) grozil razpad in je zabredla v nezaslišane dolge, se je Hitlerju naenkrat nasmehnila sreča. Von Papan se je 4. januarja 1933 — mirno, kot da se ni nič zgodilo — sestel s Hitlerjem v hiši bankirja Schröderja v Kölnu. Že prihodnji dan so berinski listi (na veliko presenečenje obeh) poročali o tem sestanku. V Kölnu se sicer še nista dogovorila za novo vlado Hitler-Papan, vendar je bil to že prvi stik. Oba sta se želela maščevati Schleicherju. Hitlerju je zopet pritekal denar, kajti iz svojih vrst je pognal voditelja proti-kapitalistične struje — Strasserja. Industriji so razvezali mošnjičke in plačali vse nacistične dolgeve.

Goebbels je zato nekaj dni kasneje zapisal: „Finančni položaj se je nenadoma izboljšal... Sedanja vlada ve, da se ji bliža konec. Če uspemo, nismo daleč od oblasti.“

Nacisti so bili zadovoljni. Spletke proti Schleicherju so prepuščili von Papenu, ki je pogosto obiskal starega predsednika Hindenburga. Potrudili so se, da bi v javnosti izbrisali vtis, da jim moč upada. Pomembno so zmagali na volitvah v mali državi Lippe 15. januarja. To zmago je spremljal tak propagandni trušč, da jim je celo skupina okrog Hindenburga nasledla. To še ni bilo vse. Nacisti so priredili množične demonstracije pred komunistično centralo — pred „Domom Karla Liebknehta“ v Berlinu. Vlada je omahovala in nato prepovedala protikomunistične demonstracije.

22. januarja so nacisti pripravili ob spremstvu oborožene policije veliko paradno oddelkov SA po Büllowplatzu. Govoril je Hitler — „Ta dan predstavlja ponosno in junaško zmago SA in stranke,“ je zapisal v svoj dnevnik Goebbels.

Šefi nemških strank so odklonili, da bi se pridružili Schleicherju. Nacionaliste je odbil kanclerjev plan o kolonizaciji pokrajin in pretne nasprotnikov v Reichstagu, naj preiščejo škandale v zvezi z „Osthilfe“ — tako so imenovali subvencije, ki so jih vse vlade dajale posestnikom v vzhodnih pokrajinah. Ta denar so junckerji na veliko zapravljali s pijačo, v igralnicah... Vodja nacionalistov Hugenberg se je 22. januarja že dogovoril za sodelovanje z nationalsocialisti.

Istega dne zvečer so se sestali Hitler, Göring in Frick s Papanom, Meisnerjem in Oskarjem von Hindenburgom — sinom starega predsednika republike. To noč je Hitler pridobil na svojo stran Oskarja von Hindenburga, s katerim se je privatno pogovarjal celo uro.

Možno je, da ga je Hitler izsiljeval in mu pretel. Oskar je namreč sodeloval v škandalih okrog „Osthilfe“. Poleg tega je bilo nji-

je poslušalce, naj pozabijo, da je vojak in da bo v primeru sile varoval koristi vseh. Izjavil je, da ne podpira niti kapitalizma niti socializma. Njegov namen je, da zagotovi delo vsem. Novih davkov ne bo, plače ne bo znižal. Vlada bo kontrolirala cene, predvsem cene prehrane in kuriva. Obljubil je podpore, svobodo tiska in zborovanj! Koloniziral bo vzhodne pokrajine in ukinil prednosti veleposestnikov.

Schleicher je kljub temu zdrknul. Socialdemokrati in delavske zveze mu niso zaupali. Poznali so ga že od prej, ko je zrušil Brüninga, ki je imel prav tak program, kot ga je sedaj on sam obljubljal nemškemu ljudstvu. Izzval je močan odpor industrijcev in posestnikov.

Nacistična sreča je bila prav te zadnje me- sece pred prihodom na oblast najbolj opoteča. Führerju je manjkalo predvsem denar. Sami dolgov. Stranka mora znižati celo plače svojim številnim uradnikom in gauleiterjem. Leto 1932 zaključuje Goebbels s temi besedami: „To leto nam je prineslo veliko nesreč. Preteklost je bedna, a kaže, da bo bodočnost temna in na pol črna; vse možnosti in upanje so popolnoma izginile.“

hovo družinsko veleposestvo v Neudecku oproščeno vseh davkov. (Opomba, ki se nanaša na poznejši čas, morda ne bo odveč: V avgustu 1933 je Hitler priključil Hindenburgovemu posestvu še pet jutro zemlje, oproščene vseh davčnin, in še isto leto je Oskar napredoval v čin generalnega majorja.)

Pregovori nacistov z nacionalisti so trajali še ves teden. Schleicher je obiskal 28. januarja starega Hindenburga in zahteval pooblastilo, da razpusti Reichstag. Usoda se je z njim krepko poigrala. Znašel se je v istem položaju kot von Papan v decembru. Tedaj je on izigral Papena. Sedaj je bila vrsta na Papenu, da mu vrne milo za drago. Papan je ponudil Hindenburgu, da sestavi novo vlado. Schleicher izrednih pooblastil ni dobil in tako je podal ostavko. Opoldne 28. januarja je Hindenburg uradno poveril mandat za sestavo nove vlade Papenu.

Schleicher je hotel preprečiti, da bi postal Papan kancler. Še 29. januarja je poslal svojega odposlanca (načelnika generalštaba armade generala Hammerschelda) k Hitlerju. Ta mu ni dal nobenega določenega odgovora. Obstajala je nevarnost, da bi Schleicher dvignil armado. Tega ni storil. Armada je stala za starim maršalom Hindenburgom, ki je predstavljal v Nemčiji utelešenje vojaške tradicije. Stari maršal je poklical v Berlin generala Blomberga, ki je pristal, da prevzame v novi vladi mesto obrambnega ministra.

Papan in Hindenburg sta se nato hitro odločila in izgladila vsa še preostala nesoglasja z nacisti. Bala sta se morebitne Schleicherjeve akcije. Noč od 29. na 30. januar je prebil Hitler brez spanja z Göringom in Goebbelsom, da bi bil za vsak primer pripravljen.

30. januar 1933. Molčeča množica napolnjuje vse predpoldne prostor med „Kaiserhofom“ in kanclersko palačo. S hotelskega okna „Kaiserhofa“ šef SA oddelkov — Röhm — budno opazuje vrata, skozi katera bi moral priti Hitler. Kmalu po 12. uri se je množica zganila: prihajal je Führer. Mudilo se mu je. Stekel je po stopnicah, sedel v avtomobil, v nekaj minutah je že bil v „Kaiserhofu“. V sobi so ga sprejeli sodelavci. Zgodilo se je nekaj neverjetnega: Adolf Hitler, sin neznanega avstrijskega uradnika, propalica iz dunajskih pensionov, kurir in kaplar v Litztovem polku, avanturist in fantast, je postal kancler nemškega Reicha.

Nacistična propaganda je kasneje ustvarila bleščečo legendo o prihodu Hitlerja na oblast. Resnica je bila mnogo bolj revna. Hitler ni oblasti osvojil; vanjo se je prikradel skozi zadnja vrata. Ko je bila njegova zvezda najbliže zatonu, ga je rešil Papan. Nemška desnica ga je sprejela v svojo vlado, njegovi resni nasprotniki (komunisti in socialdemokrati) pa niso bili složni in so se le počasi odločevali za akcijo.

Leto 1933 — Kljukasti križ nad Nemčijo

Usodni februar 1933

Papan in desnica sta si od zadovoljstva mela roke. Mislila sta, da sta Hitlerja vpregla v svoj voz. „Hitler je moj zapornik,“ prepričuje Papan svoje prijatelje. Papan — podkancler — je užival vse zaupanje Hindenburga. Nacistom so v novi vladi dali od enajstih mest — tri. Dve sta bili nepomembni: Frick je dobil ministrstvo za notranje zadeve, ki pa ni kontroliralo državne policije; Göring je postal minister brez listnice in bil postavljen za ministra notranjih zadev Pru-

ske, kjer je bil Papan predsednik vlade. Hitler je imel pomembnejše mesto — bil je kancler. Uspelo mu je, da je dosegel razpust Reichstaga, „ker je ustvaritev delovne večine nemogoča“. Hindenburg je ta dekret podpisal mimo strank in objavil volitve za 5. marec. Stranka centra je protestirala, toda bilo je že prepozno. Papan in Hindenburg sta padla v začeto. Nastopilo je obdobje zadnjih volitev v tretjem Reichu.

(Nadaljevanje)

**Priznana delavnica za vsakovrstno
pohištevno opravo ter gradbeno
mizarstvo**